

JOSEF ŠKVORECKÝ

☀ 27.1.1924 Náchod

† 3.1.2012 Toronto

- spisovatel prózy, esejista, překladatel a exilový nakladatel
- 1. Škvorecký patří k mladší válečné generaci, patřil po únoru 1948 k těm, kdo nesměli či nechtěli publikovat. Náležel do okruhu autorů, jejichž rukopisy kolovaly v malých kroužcích.
- 2. Škvorecký vstoupil do literatury se svou prvotinou **Zbabělci**, kterou napsal ve svých 24 letech, tedy roku 1948. Knižně však román vyšel až o celých 10 let později.
- 3. V roce 1969 odjel do Ameriky a po krátkém stipendijním pobytu v Kalifornii se usadil v Torontu, kde na univerzitě vyučoval americkou a moderní anglickou literaturu.
- 4. Od roku 1963 je spisovatelem z povolání, roku 1990 odchází do důchodu. Roku 1978 byl Š. zbaven čs. státního občanství. Při prvním návratu do Československa (1990) byl vyznamenán Řádem bílého lva.
- 5. V roce 1971 Zdena Salivarová a Josef Škvorecký založili nakladatelství Sixty-Eight Publishers, které se zařadilo mezi přední československá exilová nakladatelství. Zde do roku 1990 vydávali české exilové autory a v Československu zakázaná díla (do r. 1993 celkem 227 titulů). Škvorecký zde publikoval také vlastní tvorbu.
- 6. Škvorecký vytvořil typ antihrdiny (viz Danny Smiřický z románu Zbabělci).

ZBABĚLCI – UKÁZKA:

Ukázka, která se odehrává v sobotu 5. května 1945. Danny zde zažívá svůj „horký“ okamžik před poštou: Němci ho po recesním kousku, jímž se chce zalíbit vytoužené Ireně, odvádějí do kosteleckého gymnázia, kde sídlí německá posádka:

„Vedli mě ke kostelu. Před vchodem na kůr stálo několik vojáků a s nima nějaký civilista. Přišli jsme blíž. Poznal jsem ho. Byl to holič Leneček. Tak vlastenec. Tak jeho taky chytli. Měl obličej mrtvolně bledý a tvářil se vážně. Ušklíbl jsem se na něj. Usmál se chmurně a hned zas zvažněl. Moji vojáci mě postavili vedle něho.

„Co ste proved?“ zeptal jsem se ho tiše.

„Dal jsem jednomu skopčákovi do tlamy. A vy?“

„No, já tak podobně.“

Zmlkli jsme. Stáli jsme vedle kostela a slunce na nás svítilo. Kostel měl pěknou masivní žlutou a oprýskanou stěnu. Sakra, napadlo mi. K té by nás mohli postavit! Ale když jsem se podíval na Lenečka, nezdálo se mi to možné. Nedovedl jsem si ho představit klesat k zemi. Blbost. A sebe taky ne. Blbost. Zavřou nás a za pár dní nás pustí. Ale to by bylo hloupé, teď sedět. Pohlédl jsem na oficíry. Radili se o něčem. Leneček stál nehybně a s bílou tváří. Důstojníci skončili poradu a zadívali se na nás. Srdce se mi vecpalo do krku. Teď nás postaví ke zdi! Sakra! Najednou jsem dostal strach. To ne, sakra, tohle ne! Doopravdy, to ne! Jeden z oficírů něco povelal a vojáci se seřadili. Dva nás vzali mezi sebe. Ach Bože! Ach sakra! Už nás vedou. Leneček ještě víc zbledl. Vykročili jsme. Ach Bože. Ach Bože. Ach já. To bylo blbé. Šli jsme rázným vojenským krokem z náměstí. Ani efektně pomalu se jít nedalo.

Musel jsem pochodovat jako na nějaké hasičské defilérce. Sakra. Na smrt se mělo jít aspoň s elegancí. Zabočili jsme do ulice k sokolovně. Ano. Vedou nás do gymnázia. Tam je posádka. A na dvoře nás odstřelí. Ach sakra. Ulice byla prázdná. Naše kroky se rytmicky rozléhaly. Ve vchodech domů byli nacpáni lidé. Bylo na nich vidět, že mají strach. Šli jsme kolem nich. Pohlédl jsem na ně, přikrčené a podělané, a musel jsem se zas ušklíbnout. Blbci. Nic se jim neděje a jsou celí podělaní. A nás tady vedou na popravu. Přešel mě mráz. Vtom jsem spatřil Lucii. Vysrkovala hlavu z Mánesovi kšeftu. Uviděla mě. Viděl jsem, jak ji to překvapilo a jak se jí v tváři objevil údiv. To bylo dobré. Strčil jsem zas jednu ruku do kapsy, protože jsem věděl, že mi to na saku dělá pěkné záhyby, a usmál jsem se na Lucii.

OTÁZKY:

1. Zjisti, kdo je Zdena Salivarová.

2. Díla kterých českých spisovatelů byla vydána v nakladatelství Sixty-Eight Publishers? (najdi na internetu)

3. Vysvětli pojem **antihrdina**.

4. Vysvětli význam slova **defilérka**.

5. V jaké osobě vypravěč vypráví příběh?

6. Jak říkáme této formě vyprávění?

7. Jakým jazykem hovoří hlavní postava Danny Smířický?

8. Kdo odvádí Dannyho a holiče Lanečka do gymnázia?

9. Charakterizuj vlastními slovy hlavního hrdinu ukázky.

ŘEŠENÍ

1. Manželka J. Škvoreckého, spoluzakladatelka nakladatelství Sixty-Eight Publishers.
2. Milan Kundera, Egon Bondy, Ivan Klíma, Pavel Kohout, Jan Trefulka, Bohumil Hrabal ad.
3. Opak hrdiny; zbabělec.
4. Defilírka = slavnostní pochod, přehlídka.
5. 1. osoba.
6. Ich-forma.
7. Nespisovný jazyk, vulgarismy.
8. Němečtí vojáci.
9. individuální